

Eri de Luka

GOST BADNJE VEČERI

Vani je bila magla gusta kao palenta. Obavivši mužnju, u kuhinji sam se latio posla oko kamina. Dok je žerava pomalo bujala, zarezivao sam koru kestena, stavljajući ih kasnije na nju. Na pećnici je ključala juha.

* * *

Da se one noći Rođenja na zemlju spustila ova magla, zalutala bi i zvijezda repatica. No, postoje propisane noći pa se moraju pojaviti baš tako, bistre i pucketajuće od leda te zvijezde.

Mrmljao sam tako dok sam za se prostirao mjesto za sofrom.

* * *

Zamišljen, iz kredenca sam uzeo dva tanjura umjesto jednog. Pa šta? Eto, kad si poželio izaći i ti, stoj tamo, pravi mi društvo. Događa mi se da čavrljam sa samim sobom, tek da čujem neki glas. Drago mi je s večera reći štogod samome sebi.

* * *

Nemam električnu struju, prestao sam je plaćati, pa su mi ju isključili. Snalazim se sa svijećama i vatrom u kaminu. Bio je Božić, znao sam to po kalendaru, bila je čak i nedjelja, dva svetka u jednom, na što se ne treba osvrutati.

* * *

Vani je svijet umuknuo. Nije dopirao nikakav zvuk motora sa državne autoceste. Stavivši kestene na žar, zasjekao sam poveću glavicu luka pri vrhu čuperka, ispraznio je pa u nju stavio jaje, ono posljednje. Sve to pokrio odrezanim dijelom te stavio u kamin, okruženu žeravicom. Ispadne poslastica. I meni je Božić.

* * *

Naslonio sam se na prozor. Lijep je osjećaj biti zaklonjen u kući i u magli. Protrljao sam ruke, eda bih vidio dolazi li mi malo radosti.

Međutim, pojavila su se dva fara: sa državne autoceste zaputili su se mojom stazom. Napredovali su polako.

* * *

Furgon stiže u moje dvorište i gasi motor. Ništa se drugo ne događa. Nitko ne izlazi. Ogrčem jaknu i stavljam šešir, užijem petrolejku te odlazim pogledati. Kucam na prozorčić.

* * *

Muškarac u pedesetima, više-manje moje dobi, spušta staklo: „S ovom maglom ne mogu dalje. Smetam li ako ostanem ovdje dok ne prođe?“ Izgledao je srdačno, rekoh da da. „Da? Dakle smetam?“

* * *

Tada rekoh ne. „Ne želite ući unutra? Tu je hladno, a magla bi se mogla zadržati do sutra ujutro.“ „Ne želim smetati, možda pripremate obilnu večeru.“ „Naprotiv, sâm sam.“ Osvjedočio se. Izlazi iz furgona. Podiže torbu te kreće za mnom. „Tu nema struje, isključili su je.“

* * *

Dok smo sjedili pred vatrom, rekoh mu da sam te večeri greškom iz kredenca izvadio dva tanjura. On iz torbe vadi čohu u koju je umotana cijela salama. Zatim se iz torbe pojavljuje i boca vina. „To mi je večera, kad već zbog magle nisam uspio stići kući.“

* * *

Reže nožem, jednim od onih s više oštrica, otvara vino. Nedostajala je druga čaša, za se uzeh krinčicu. „Uzdravlje“, te natoči. S juhom u tanjuru poče pripovijedati.

* * *

„Stižem ravno iz Bosne. Bio sam na putovanju s ostalim furgonima, vozeći nešto robe koja je potrebija njima nego nama.“ Gratis? – pitam. „Da, kao volonteri, o svom trošku. Krenuli smo devetnaestog, a vraćamo se danas.“

* * *

Divan potez, kažem mu. „Moram paziti na životinje, inače bih jednom došao i ja. Nisu moje, čak ni ova kuća, ni ovaj stol, staja, ništa nije moje. Nadničar sam.“ Jedemo juhu, salamu, nudim mu jaje kuhano na žaru u luku. Nastavljamo čavrljati, priupitah ga o ratu.

* * *

„To je specijalnost ljudskoga roda. Drevna je kao i mi, ne možemo bez nje. Nije drugo do ovlaštenje za ubijanje. Čini se da izbija u svakom naraštaju. I Božić je plod jednoga rata, rimska vojska koja usred zime pokorenom narodu nameće – popis. I tako se Marija porađa daleko od doma. Božić je noć mira usred rata.“

* * *

„Mene pak“ – odgovorih – „smiruje priroda. Čak i kada pada tuča ili je magla da ne vidiš noge, mene smiruje. Gledam planine pa otkrivam da sam njihov vršnjak, od vremena kada ih je zemlja gurala prema gore. Bliži sam životinjama u staji nego ljudima u gradu.“ Osmjehnu se pa reče: „Čak i ono djetešce je došlo na svijet bliže životinjama nego ljudima.“

* * *

Ljuštimo pripravljene kestene. Išli smo za mislima, kao vjetar za oblacima. Ispod riječi ćutio se bruj kamina i šuštanje kestenova što su ih oljuštili prsti.

* * *

On još reče: „Trebalo bi mi da imam malo vjere, da nekome zahvalim. Nije ovaj svijet naše djelo, pa ni oganj koji nas grije. Tko je stvorio drvo prikladno za ogrjev? I maglu koja čini da se osobe sretnu? Trebalo bi mi malo vjere, poput špage da drži sve na okupu.“

* * *

Čekao sam sedam udisaja prije nego ću odgovoriti. Koliko je riječi, sve zajedno, svečano plesalo u mojim nenaviklim ušima. Zglobove prstiju držao sam u krilu i smiješio se: „Do vjere ne dospijevam, vjerujem u mir, u dobrohotnost ljudskih bića, vjerujem da postoji pravo na večer kao što je ova u svakoj sobi na svijetu.“

* * *

Rekoh sebi potihom: sretan Božić. Ne kao čestitku, nego kao ishod: bio je sretan Božić to što mi se događa, doneseno na sanjkama magle. Započelo je s tanjurom više, iznesenim iz kredenca.

* * *

Od tada svakog Božića ponavljam istu kretnju – postavljam stol za dvoje.

ĐULIJANO

Na kontrolnoj točki gasio je motor a palio rešo,
stavljao golemi ibrik, kavu za sve,
da ruglu izvrgne zastoj, koji nas je tamo prikovao.
Kriška salame pripravljene kod kuće, kruh,
a i čaša mlađahna crnog vina,
ustrajavalo se u čekanju. Bosna je bila gradilište započetih radova,
rat je radilište razaranja.
Ako je na kontrolnoj točki trebalo spavati,
tada je bilo bolje protegnuti se na sanducima.
Gore i dolje dvadeset sati u nizu za volanom,
svatko u svom kamionu,
bilo je tako da smo se razumjeli, nas dvojica,
život naš prebran da međusobno pričamo o nevoljama
u zemlji porušenih mostova, o bagerima
koji su prešli preko groblja i matičnih ureda
da se i iz prošlosti izbriše komšija.

U kugi Bosne naše su nedaće manje,
gubici, mogli smo se šaliti, kao ljuštiti orahe.
U buci topništva, govori se šptom, kao u školi.

Jedna žena veli da su bolji dio mene moji prijatelji,
Đulijano je taj bolji dio mene,
drug koji prepolovljuje putovanje.
Vidio sam ga savinutog gdje šepesa stazom na uzbrdici
a odmah zatim kako se pentra na toranj u dolini Montanaja
zajedno s Maurom i sa mnom, okretan poput bandita,
zatim sam ga vidio i na vrhu kako štucajući riga radost.

Prešavši preko Apenina, napuštam autocestu
s karavanom kamiona, pa skrećem: Pjan di Voljo,
zatim Val di Sambro, gore u San Benedeto,
istovaram demižonkicu dole u podrum
gdje pršuti uzimlju svoje vrijeme.
Naslanjam se o njegov stol, a onda se nastavlja zajedno.
Na povratku uronim u san, Đulijano vozi, stiže,
zavučem se u krevet sve do svoje ure u pet, on već budan.
„Spava s kamenom u ruci“: priča o mlinaru
koji se patio dvadeset sati dnevno,

a lijegao zatvorenih očiju i s kamenom u ruci,
kad bi pao, budio se – spreman.
Đulijano spava s kamenom u ruci, a srcem u Civitavekija
gdje mu je kći Elisa, rastavljena, a valja do nje,
svečanost i utjeha kada se zastane kod kuće.

Đulijano, prijateljstvo, on je vjetar koji suši čelo,
oslobađa nos, razastire živac trojak na licu,
krijepi taban. Uči me ime nekog stabla,
priča o izgubljenom zanatu, uzdišući: „Nekad bilo.“
Nijedna večer sa njim nije pusta
čak ni buđenje, već je na nogama.
Muško prijateljstvo je razmjena noževa
za onoga tko je vidio da izdajstva srozavaju razine,

to je žulj u šaci koja je razbila mnogu ručicu na vratima
pa je naučila stiskati bolje.

Naglasak bolonješki, moj napolitanski, zajednička im je, obome
jedna tek riječ: „Famm“. *En bulugnès i napulitamente*,
ono naše *'a fomme* je rugoba. Šalimo se na francuskom,
njegova „la femme“ je žena, a žensko je uvijek lijepo.
Šalimo se na račun svih vlasti, na kopnu,
ozbiljno uzimamo izostalu cvatnju,
trešnjju koja ove godine nije rodila.

Prepiremo se samo kad je riječ o tome da utvrdimo
/tko će od nas dvojice
poći na sprovod onom drugom. „Nema svrhe da umreš prije mene,
ionako ti ne dolazim na sprovod.“ Mirovni ugovor glasi ovako:
umire se istoga dana.
Na kraju nazdravljamo u to ime: „*L'chaim*, živjeli.“

(S italijanskog preveo **Tvrtko Klarić**)